

Bestuursvoorstel

Onderwerp: Stedelijke wateropgave Winschoten Nummer: Bestuursstukken\2265	Agendapunt: 4
--	----------------------

DB: Ja 19-12-2016	BPP: Ja 25-1-2017	FAZ: Ja 25-1-2017	VVSW: Nee	AB: Ja 8-2-2017
-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------	------------------	---------------------------

Opsteller: Boy de Vries, 0598-693409 Beleid, Projecten en Laboratorium	Opdrachtgever: Jelmer Kooistra	Portefeuillehouder: Tjip Douwstra
--	--	---

Ondersteuning van de afdeling: ☒ Technisch ☐ Juridisch ☒ Financieel ☐ Staf ☐ Communicatie ☐ ICT / Beveiliging
---

Externe betrokkenen: Gemeente Oldambt	Reden: De stedelijke wateropgave wordt in nauwe samenwerking met de gemeente Oldambt aangepakt.
---	---

Samenvatting: Er wordt krediet aangevraagd om 8.000 m ³ van de stedelijke wateropgave van Winschoten op te lossen. Door vooraf krediet aan te vragen kunnen we sneller reageren op initiatieven van de gemeente en hoeft er niet voor ieder project apart krediet te worden aangevraagd. Daarmee kan ook makkelijker worden ingespeeld op kleine projecten en kansen die zich voordoen. Het voorstel is om maximaal € 40,- per m ³ te betalen. Voor 8.000 m ³ betekent dit een kredietvoorstel van € 320.000,-. Voor kredieten ten behoeve van het stedelijk waterbeheer is in onze MJI € 1,3 miljoen gereserveerd.
--

Duurzaamheidsparagraaf: Ja

Begrotingsaspecten: Ja Met de kapitaallasten behorende bij dit kredietvoorstel (maximaal € 41.000,-) is in de begroting 2017 en de meerjarenraming 2017-2020 rekening gehouden.

AB Voorstel: Een krediet beschikbaar stellen van € 320.000,-.

Bijlagen: Ja – - Kaart projecten en zoekgebieden.

Ter inzage (bestuursnet): Nee Onderwerp(en): –
--

Bestuursvoorstel

Besluit/opmerkingen bestuur:

Paraaf secretaris-directeur:

Bestuursvoorstel

Inleiding

In Winschoten is sprake van een integrale stedelijke wateropgave. Het waterschap is verantwoordelijk voor de opgaven op het gebied van oppervlaktewater. De gemeente is verantwoordelijk voor de opgaven voor riolering en grondwater. In 2008 is de stedelijke wateropgave voor oppervlaktewater berekend. Hieruit bleek dat in Winschoten een bergingsopgave ligt van 18.000 m³ oppervlaktewater. Riolering, grondwater en oppervlaktewater zijn in het stedelijk gebied nauw met elkaar verbonden. Daarom hebben de gemeente Oldambt en het waterschap afgesproken de opgaven integraal aan te pakken en kansen die zich voordoen te benutten.

De afgelopen jaren is al 4.000 m³ gerealiseerd. Om snel in te kunnen spelen op zich voordoende kansen wordt voorgesteld een krediet vrij te geven om de volgende 8.000 m³ van de stedelijke wateropgave van Winschoten op te lossen. Hiervoor zijn voor een deel al concrete projecten in uitvoering, of in voorbereiding.

Stedelijke wateropgave – beleid en afspraken

In het Beheerprogramma 2016-2021 is opgenomen dat het waterbeheer in stedelijk gebied een gezamenlijke taak van gemeenten en waterschap is. Waterschap en gemeenten werken samen aan maatregelen om het stedelijk gebied bestendig te maken tegen toenemende neerslag als gevolg van klimaatverandering.

De stedelijke wateropgave bestaat uit drie onderdelen:

- Wateroverlast vanuit oppervlaktewater
- Water op straat (riolering)
- Grondwateroverlast

Als we de kans op wateroverlast in stedelijk gebied willen verminderen, moeten deze drie onderdelen in samenhang bekeken worden.

In 2006 hebben de gemeente Oldambt (toen nog gemeente Winschoten) en het waterschap het Waterplan Winschoten opgesteld. Het waterplan bestaat uit een visie en een uitvoeringsplan. In het waterplan is afgesproken dat de stedelijke wateropgave door de gemeente en het waterschap in beeld wordt gebracht en dat er maatregelen worden genomen om het watersysteem in Winschoten op orde te brengen en te houden.

Probleemanalyse

In Winschoten is regelmatig sprake van wateroverlast, na hevige neerslag. In grote delen van Winschoten ontbreekt een goede oppervlaktewaterstructuur. Daarnaast is er op sommige plekken onvoldoende rioleringscapaciteit om het hemelwater af te voeren en is er onvoldoende ruimte om het hemelwater tijdelijk te bergen. Ook is er, op kleine schaal, sprake van grondwateroverlast. De gemeente Oldambt heeft zich tot doel gesteld om de hemelwaterafvoer te verbeteren en het schone hemelwater zoveel mogelijk van het vuilwaterriool af te koppelen. Waar mogelijk wordt dit gecombineerd met de realisatie van nieuw oppervlaktewater.

Bestuursvoorstel

De afgelopen jaren zijn er enkele projecten uitgevoerd in Winschoten om de wateroverlast en de wateropgave te verminderen. Zo is, onder andere, op 5 verschillende locaties ruimte voor water gecreëerd, in de vorm van integrale projecten. De gemeente was telkens de trekker van het project en het waterschap participeerde. Hiermee werd een deel van de stedelijke wateropgave voor oppervlaktewater opgelost. In totaal is er ongeveer 4.000 m³ van de opgave opgelost. Dit betekent dat er 14.000 m³ resteert.

Deze integrale projecten ontstaan vaak vanuit een project van de gemeente om een deel van de riolering te vernieuwen, hemelwaterriool aan te leggen, of herstructurering van bebouwd gebied. In overleg met het waterschap wordt vervolgens bepaald in welke richting het hemelwater afgevoerd moet worden én welke kansen er zijn voor het realiseren van nieuw oppervlaktewater. De gemeente investeert aanzienlijk in de verbetering van hun rioolstelsel, zowel afvalwater als hemelwater, en benut kansen om bij herstructurering vrijkomende percelen te reserveren voor het aanleggen van oppervlaktewater.

Voor de bijdrage van het waterschap aan deze projecten is telkens een apart bestuursvoorstel opgesteld, om het benodigde krediet beschikbaar te laten stellen. Dit kan, met name voor de kleinere projecten, vertragend werken. De gemeente kan in korte tijd een project opstarten en laten uitvoeren. Besluitvorming van het waterschap over een eventuele bijdrage volgt daardoor soms achteraf. Daarom wordt nu voorgesteld eenmalig krediet vrij te geven voor het oplossen van 8.000 m³ van de stedelijke wateropgave.

Beschrijving van het plan

De totale stedelijke wateropgave voor oppervlaktewater in Winschoten is 18.000 m³. Hiervan is reeds 4.000 m³ opgelost. Voorgesteld wordt om krediet vrij te geven om de volgende 8.000 m³ van de opgave op te lossen. Er is dan 2/3 deel van de oorspronkelijke opgave opgelost, namelijk 12.000 m³ (van in totaal 18.000 m³).

Dat zou een goed moment zijn om te evalueren en een besluit te nemen om op dezelfde voet door te gaan, of andere keuzes te maken. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan het oplossen van het restant van de stedelijke wateropgave in het landelijk gebied, i.p.v. het stedelijk gebied, omdat dit minder hoge kosten met zich meebrengt, of omdat de ruimte in het stedelijk gebied ontoereikend is geworden.

Concrete projecten

De gemeente Oldambt werkt op dit moment aan enkele concrete projecten waar ze onze bijdrage voor vragen. Deze projecten worden hieronder kort toegelicht.

Centrumgebied / Venne

De gemeente geeft op dit moment uitvoering aan een grootschalig project in het centrumgebied. Hierbij wordt het hemelwater afgekoppeld van het vuilwaterriool en via nieuwe afvoerduikers richting het Stadspark geleid. Hierdoor kan het water in het stadspark tijdelijk worden geborgen. In het stadscentrum is niet of nauwelijks oppervlaktewater aanwezig. Door het hemelwater nu via nieuwe, brede duikers af te voeren naar het Stadspark wordt een deel van de stedelijke wateropgave opgelost. Het Stadspark grenst direct aan het centrum. Het water wordt feitelijk dus in directe nabijheid van het 'probleemgebied' geborgen, waarmee wordt aangesloten bij de in het landelijk beleid afgesproken trits vasthouden – bergen – afvoeren. Hoewel het hemelwater vanuit het centrum wordt afgevoerd, wordt

Bestuursvoorstel

het in de directe nabijheid vastgehouden en geborgen en vervolgens vertraagd afgevoerd richting het landelijk gebied. Het draagt dus duidelijk bij aan het oplossen van een (aanzienlijk) deel van de stedelijke wateropgave. Uit berekeningen blijkt dat met dit project 4825 m³ van de stedelijke wateropgave wordt opgelost.

Liefkenshoek/Stationsgebied

In dit gebied wordt een gracht gegraven en worden verharde oppervlakken afgekoppeld. Het hemelwater wordt tijdelijk geborgen in de gracht, zodat het vertraagd kan worden afgevoerd. Daarbij wordt er een verbinding gemaakt met het Sterrebos en het daar aanwezige oppervlaktewater. Er wordt nog berekend hoeveel m³ van de opgave hiermee wordt opgelost.

Overige zoekgebieden

Er zijn nog enkele andere zoekgebieden waar de mogelijkheden worden verkend, maar waar nog geen concrete plannen voor zijn uitgewerkt.

Bij de locatie Molenweg/Azaleastraat worden woningen afgebroken. Hier ontstaat ruimte voor een klein park. De mogelijkheid wordt onderzocht om hier waterpartijen te realiseren die aangesloten worden op het oppervlakte- en hemelwatersysteem.

Aan de Frederik Hendrikstraat doet zich een kans voor om een braakliggend terrein opnieuw in te richten, waar mogelijk ook ruimte voor waterberging kan worden gerealiseerd. Dit wordt op dit moment besproken met de omgeving.

Bij de Watertorenstraat bestaat de mogelijkheid voor de gemeente om een grote kavel aan te kopen, waar mogelijk oppervlaktewater kan worden gerealiseerd.

Samenwerking gemeente – waterschap

In de voorbereiding van de projecten vindt veel afstemming plaats tussen gemeente en waterschap, zoals ook bij de eerder uitgevoerde projecten het geval was. In overleg met het waterschap wordt o.a. bepaald hoe de verdeling van hemelwater over de verschillende bergingslocaties in Winschoten moet plaatsvinden. Hierbij wordt rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen. Op deze manier realiseren gemeente en waterschap een robuust en duurzaam watersysteem in Winschoten en werken we toe naar een situatie waarbij er geen stedelijke wateropgave meer is, het hemelwater zoveel mogelijk wordt gescheiden van het vuilwater en er geen sprake meer is van wateroverlast. Een 100% garantie tegen overlast is echter nooit te geven, omdat zich altijd een zeer extreme situatie kan voordoen waarmee qua dimensionering van het watersysteem en rioolstelsel en qua investeringen daarin geen rekening kan worden gehouden.

Risico's en kansen

Door samen te werken met de gemeente wordt het stedelijk watersysteem in zijn totaliteit verbeterd. Riolerings-, oppervlaktewater- en grondwater zijn, zeker in stedelijk gebied, niet los van elkaar te zien. Ingrepen in het ene deelsysteem hebben effect op het functioneren van het andere deelsysteem. Een integrale benadering vergroot de kans om geen-spijt maatregelen te nemen en tot duurzame en robuuste oplossingen te komen.

Er moet wel telkens een goede afweging plaatsvinden over nut en noodzaak van de ingrepen. Het waterschap moet zichzelf ook altijd de vraag stellen of de bijdrage aan een project gerechtvaardigd is en of het project daadwerkelijk bijdraagt aan het oplossen van het probleem. Door op open en

Bestuursvoorstel

transparante wijze samen te werken met de gemeente wordt het risico op onterechte of onnodige investeringen verkleind. Daarnaast is er veel specialistische, hydrologische kennis in huis, bij zowel de gemeente als het waterschap, zodat goed afgewogen en onderbouwde keuzes gemaakt kunnen worden. Daarbij worden we ondersteund door een geavanceerd model van het stedelijk watersysteem van Winschoten, een zgn. 3Di-model, dat enkele jaren geleden is gemaakt.

Het afkoppelen van schoon hemelwater van het vuilwaterriool, door de gemeente, heeft een positief effect op het watersysteem en de waterzuivering. Doordat er minder water door het vuilwaterriool gaat vinden er minder overstorten plaats vanuit de riolering op het oppervlaktewater. Dit is gunstig voor de waterkwaliteit. Daarnaast komt er minder hemelwater in de RWZI, waardoor de RWZI minder wordt belast bij hevige regenval en kan de RWZI efficiënter zuiveren, waardoor het effluent van betere kwaliteit is. De kosten voor zuiveren gaan hierdoor omlaag.

Het gaat hierbij met name om het cumulatieve effect van meerdere afkoppelprojecten. Het effect van een enkel project is vrij klein.

Duurzaamheidsaspecten

Geen spijtmaatregel

Door extra oppervlaktewater te realiseren wordt bijgedragen aan het klimaatbestendig maken van Winschoten en het terugdringen van de bestaande stedelijke wateropgave.

Niet afwentelen tijd/ruimte/anderen

De stedelijke wateropgave moet voor 2050 zijn opgelost. Door nu kansen die zich voordoen te benutten worden zowel de huidige problemen met wateroverlast als de verwachte problemen op de lange termijn opgelost.

Natuurlijk gestuurd en functionerend

Het gaat in dit plan om de uitbreiding en verbetering van een kunstmatig (hemel)watersysteem. Dit is in de huidige situatie het geval en dit is na de uitvoering van maatregelen ook zo.

Gezond ecosysteem

Waar mogelijk en landschappelijk inpasbaar worden flauwe taluds aangebracht in de waterpartijen. Er is daarmee sprake van een grotendeels natuurvriendelijke inrichting. Verder wordt ervoor gezorgd dat schoon hemelwater in het oppervlaktewater wordt geborgen, waardoor er ook minder vaak sprake is van overstorten vanuit het vuilwaterriool.

Verantwoord gebruik van (hulp)bronnen

Bij de uitvoering van projecten wordt veelal gewerkt met een gesloten grondbalans, waardoor het aantal voertuigbewegingen wordt beperkt.

Afstemming op gebruiksfuncties

Veelal worden de maatregelen getroffen op locaties die in gebruik zijn als openbaar groen. Naast het realiseren van oppervlaktewater worden de projectlocaties vaak ook verfraaid en zodanig ingericht dat een parkachtige omgeving ontstaat, zodat de belevingswaarde wordt vergroot en de locaties bijdragen aan een verbetering van de directe leefomgeving van omwonenden.

Bestuursvoorstel

Meerwaarde voor andere dan taakbelangen

De directe leefomgeving van omwonenden wordt verbeterd, door de hiervoor genoemde verfraaiing en vergroting van de belevingswaarde en door het feit dat omwonenden door de maatregelen minder vaak te maken krijgen met wateroverlast.

Extern betrokkenen

Uiteraard is de gemeente Oldambt, als trekker van de projecten, betrokken. De samenwerking met de gemeente is goed, zowel op ambtelijk als op bestuurlijk niveau. In juni is er een bestuurlijk overleg geweest met de gemeente waarin is afgesproken dat de samenwerking binnen het stedelijk waterbeheer wordt voortgezet en waar nodig geïntensiveerd.

Financiën

Het grootste deel van de kosten van de maatregelen die worden getroffen in Winschoten zijn voor rekening van de gemeente. De kosten voor het aanleggen van gescheiden riolering en het afvoeren van hemelwater uit het centrumgebied zijn aanzienlijk. Het waterschap draagt bij aan de maatregelen die rechtstreeks bijdragen aan het oplossen van de stedelijke wateropgave voor oppervlaktewater. Voor het oplossen van de stedelijke wateropgave wordt een maximum bijdrage van het waterschap van € 40,- per m³ gehanteerd. Dit is gebaseerd op ervaringen met eerdere projecten en landelijke ervaringscijfers. In eerdere projecten binnen Winschoten werd dit maximum ook gehanteerd. Voorgesteld wordt om dit bedrag ook te reserveren voor de komende maatregelen. Bij ieder project dat zich voordoet wordt een afweging gemaakt of het gerechtvaardigd is de maximale bijdrage te leveren of dat er met een lager bedrag kan worden volstaan. In veel gevallen maakt de gemeente zeer hoge kosten en is de bijdrage van het waterschap relatief klein. Omdat werken binnen dichtbebouwd gebied over het algemeen duurder zijn dan in landelijk gebied zal in veel gevallen de maximale bijdrage passend zijn. Als in de toekomst eventueel maatregelen worden getroffen in het landelijk gebied zal de bijdrage per m³ waarschijnlijk afnemen.

Om 8.000 m³ van de stedelijke wateropgave op te lossen, is een krediet nodig van maximaal € 320.000,-.

In de meerjarenraming 2016-2019 is in de MJ1 onder nummer E2-314 "stedelijke wateropgave" rekening gehouden met investeringen in het stedelijk gebied. Tussen 2015 en 2020 is rekening gehouden met ruim € 1,3 miljoen aan uitgaven. Het voorstel is om voor de stedelijke wateropgave van Winschoten een krediet beschikbaar te stellen ten laste van E2-314.

De kapitaallasten van dit project (maximaal € 41.000,-) zullen ten laste van de taak watersysteembeheer worden gebracht.

Via de verantwoording bij de jaarrekening zal het bestuur op de hoogte worden gebracht van de voortgang van dit project.

Er zijn in 2016 bestuurlijke overleggen gevoerd met de gemeenten in ons beheergebied, over stedelijk waterbeheer en de samenwerking daarin tussen gemeenten en waterschap, conform de afspraken in het coalitieakkoord. Begin 2017 vinden de laatste gesprekken plaats. Aan de hand van deze

Bestuursvoorstel

gesprekken kan worden bepaald of de raming voor E2-314 voor de komende jaren voldoende is, of dat deze moet worden bijgesteld. Eventuele verhoging wordt via een bestuursvoorstel aan het bestuur voorgelegd.

Communicatie

Bij ieder project wordt actief gecommuniceerd richting de omgeving. Input vanuit de omgeving wordt in veel gevallen ook meegenomen in het definitieve ontwerp. Daarnaast wordt rekening gehouden met het minimaliseren van overlast. De gemeente is over het algemeen het eerste aanspreekpunt voor burgers.

Uitvoering/tijdspad

De totale stedelijke wateropgave moet uiterlijk in 2050 zijn opgelost. De komende jaren zullen we samen met de gemeente actief blijven werken aan het reduceren van de opgave, zoals de eerder genoemde concrete projecten laten zien. De verwachting is dat het deel van de opgave waar nu krediet voor wordt gevraagd (tot 12.000 m³) in 2020 is gerealiseerd.

Evaluatie

Als 12.000 m³ van de stedelijke wateropgave is opgelost (4.000 m³ reeds gerealiseerd plus 8.000 m³ waar nu krediet voor wordt aangevraagd), zal er een evaluatiemoment plaatsvinden, waarbij wordt gekeken naar de effectiviteit van de gekozen aanpak en de bruikbaarheid voor de resterende opgave. Deze evaluatie zal samen met de gemeente worden uitgevoerd.

Voorstel

Het algemeen bestuur voorstellen om een krediet beschikbaar te stellen van € 320.000,-.

namens het dagelijks bestuur,

Harm Küpers
secretaris-directeur

Alfred van Hall
dijkgraaf